

PILAR III
Offentliggjøring av finansiell informasjon etter kapitalkravforskriften

Oppdatert per 31.12.2015/30.06.2016

Innhold:

1	Innledning	3
2	Kapitaldekningsregelverk – Basel III/CRD IV	3
2.1	Kapitaldekningsregler i Helgeland Sparebank	4
3	Oversikt over konsernet	4
4	Ansvarlig kapital og kapitalkrav	4
4.1	Ansvarlig kapital	5
4.2	Kapitalkrav	6
5	Risikostyring og kapitalstyring i Helgeland Sparebank	6
5.1	Generelt om styring og kontroll	6
5.2	Risikogrupper, vurdering av risikoeksponering og kapitalbehov	9
6	Styring og kontroll Pilar I	10
6.1	Kredittrisiko	10
6.2	Operasjonell risiko	11
7	Styring og kontroll Pilar II	12
7.1	Metodevalg og beregning av økonomisk kapital	12
7.2	Konsentrasjonsrisiko	12
7.3	Likviditetsrisiko	12
7.4	Markedsrisiko.....	14
7.5	Forretningsrisiko	14

1 Innledning

EUs direktiv for kapitaldekning ble innført i Norge fra 1 januar 2007. Finansiell virksomhet innebærer et behov for styring og forvaltning av risiko. Formålet med kapitaldekningsregelverket er å styrke stabiliteten i det finansielle systemet gjennom blant annet krav om offentliggjøring av informasjon om risikostyring, risikoeksponering og soliditetsforhold. Dette dokumentet oppfyller konsernet Helgeland Sparebank sin informasjonsplikt etter dette regelverket.

Dokumentet oppdateres og publiseres årlig. Oppdatert informasjon om kapitalkrav og ansvarlig kapital oppdateres kvartalsvis og offentliggjøres i form av note til bankens kvartalsregnskap.

Rundskriv 12/2016 dekker Finanstilsynets krav til prosess og innhold i foretakenes risiko- og kapitalvurderinger, ICAAP (Internal Capital Adequacy Assessment Process).

Alle beløp i dokumentet er angitt i mill. kr. med mindre noe annet er spesifisert.

2 Kapitaldekningsregelverk – Basel III/CRD IV

EUs direktiv for kapitaldekning bygger på en standard for beregning av kapitaldekningen og vektlegger;

- Bedre risikostyring og kontroll
- Mer risikofølsom kapital
- Tettere tilsyn
- Økt informasjon til markedet

Regelverket bygger i likhet med tidligere regelverk på tre pilarer:

Pilar I - Generelle kapitalkrav (minstekrav og bufferkrav)

Pilar II - Regler om samlet risiko og kapitalvurdering

Pilar III - Bankens offentliggjøring av informasjon

Generelle kapital krav (minstekrav og buffer krav)

Gjennom CRD IV ble det innført økte minimumskrav til ren kjernekapital under minstekravet og ulike bufferkrav utover minstekravet i Pilar I.

- Nye minstekrav til ren kjerne kapital (4,5 %) og kjernekapital (6 %). Krav til minimum ansvarlig kapital er uforandret (8 % = 4,5 % + medregning av hybrid kapital 1,5 % + tilleggskapital 2 %).
- Ulike krav til buffere over minstekravet. Det såkalte kombinerte buffer kravet består av følgende separate buffere:
 - Kapitalbevaringsbuffer - bygge kapital i gode tider som skal bidra til å hindre at kapitalen faller under minimumskravet i kraftige nedgangsperioder (+2,5 %)
 - Systemrisikobuffer - dempe langsiktig- ikke syklisk system - eller makrorisiko (+3 %)
 - Motsyklisk kapitalbuffer - dempe effekten av sykliske variasjoner ved å bygge opp ekstra bufferkapital i perioder der kredittveksten er særlig sterk. (0-2,5 %)
 - Buffer for systemviktige institusjoner – redusere sannsynligheten for krisesituasjoner som kan føre til finansiell ustabilitet og betydelige forstyrrelser i økonomien

Bufferkravene kombineres til et samlet bufferkrav

Finansdepartementet skal hvert kvartal fatte beslutning om nivået på den motsykliske kapitalbufferen. Finansdepartementet har besluttet at banker, finansieringsforetak og morselskap i finanskonsern som ikke er forsikringskonsern skal ha en motsyklisk kapitalbuffer bestående av ren kjerne som skal utgjøre ett og et halvt prosentpoeng fra 30 juni 2016.

Pilar II - Vurdering av samlet kapitalbehov og tilsynsmessig oppfølging

Pilar II omfatter krav til bankens prosess for å vurdere sin totale kapital i forhold til risikoprofil, opp mot bufferkravene, og en strategi for å opprettholde sitt kapitalnivå. ICAAP omfatter risikotyper som ikke er dekket av Pilar I, og skal være framoverskuende.

Finanstilsynets rundskriv 12/2016, «Finanstilsynets praksis for vurdering av risiko og kapitalbehov», gir ytterligere retningslinjer for myndighetenes vurderingsprosess knyttet til Pilar II.

Hovedprinsippene for Pilar II er ikke endret i CRD IV, og Pilar II vil fortsatt være et viktig tilsynsverktøy for at banker og finansieringsselskap skal holde tilstrekkelig kapital.

Det norske Finanstilsynet har i høringsnotat referert til forskrifter for nytt regelverk beskrevet at: «de nye bufferkravene vil imidlertid delvis dekke noen av de områdene som skal vurderes under Pilar II. Myndighetenes vurderinger av kapitalbehov ut over minstekravene må tilpasses disse forhold. Kapitalbehov for institusjonsspesifikke risikoforhold vil i større grad kunne vurderes uavhengig av bufferkravene.».

Med bakgrunn i dette har Helgeland Sparebank foretatt konkret vurdering av om de enkelte risikofaktorer er institusjonsspesifikke og således må komme som et tillegg til minimum - og bufferkrav.

Pilar III – Offentliggjøring av informasjon

Pilar III omfatter krav til offentliggjøring av informasjon. Dette dokumentet oppfyller banken sin plikt til offentliggjøring av informasjon etter kapitaldekningsregelverket.

2.1 Kapitaldekningsregler i Helgeland Sparebank

De metodene som Helgeland Sparebank benytter ved beregning av kapitalbehovet for kredittrisiko og operasjonell:

Kredittrisiko	Markedsrisiko	Operasjonell risiko
Standardmetode	Standardmetoden	Basismetoden

3 Oversikt over konsernet

Konsolidering

Datterselskaper er alle selskaper som Helgeland Sparebank har bestemmende innflytelse overfor. Bestemmende innflytelse oppnås normalt når konsernet eier, enten direkte eller indirekte, mer enn 50 % av aksjene, og er i stand til å utøve faktisk kontroll over selskapet. Oppkjøpsmetoden er brukt ved regnskapsføring av oppkjøpte enheter.

Datterselskap Helgeland Boligkreditt AS (HEBO) er underlagt regelverk om kapitaldekning.

Egenberegnet behov for kapital inngår i konsernberegningene i ICAAP, men HEBO beslutter egne kapitalmål.

4 Ansvarlig kapital og kapitalkrav

Den ansvarlige kapital består av kjernekapital og tilleggskapital. Ved beregning gjelder fradrag, tillegg iflg. definisjon i kapitaldeknings forskrift.

4.1 Ansvarlig kapital

Kapitaldekning					
<i>Morbank</i>				<i>Konsern</i>	
31.12.14	31.12.15		31.12.15	31.12.14	
187	187	Egenkapitalbeviskapital	187	187	
845	845	Overkursfond	845	845	
-4	-4	Egne egenkapitalbevis	-4	-4	
1.028	1.028	Sum innskutt kapital	1.028	1.028	
438	466	Grunnfond	466	438	
183	281	Fond for urealisert gevinster	281	158	
28	29	Gavefond	29	28	
338	424	Utjevningsfond	425	338	
47	52	Utbytte avsatt til utdeling, klassifisert som egenkapital	52	47	
0	0	Annen egenkapital	54	85	
1.034	1.253	Sum opptjent egenkapital	1.307	1.094	
2.062	2.281	Sum balanseført egenkapital	2.335	2.122	
-183	0	Fond for urealisert gevinst	0	-158	
-25	-33	Utsatt skattefordel	-37	-31	
-40	-38	Eierandel i finansinstitusjoner	-37	-38	
32	23	Overgangsregel; andel fradrag for ikke vesentlig eierandel	22	30	
-55	-57	Utbytte / gaver, avsatt til utdeling	-60	-59	
1.791	2.176	Sum ren kjernekapital	2.223	1.866	
-14	-12	Eierandel i finansinstitusjoner	-11	-13	
-16	-11	Overgangsregel; andel fradrag for ikke vesentlig eierandel	-10	-15	
219	220	Fondsobligasjon	220	219	
1.980	2.373	Sum kjernekapital	2.422	2.057	
300	300	Ansvarlig lånekapital	300	300	
66		36 % av fond for urealiserte gevinster		57	
-8	-7	Eierandel i finansinstitusjoner	-6	-7	
-16	-11	Overgangsregel; andel fradrag for ikke vesentlig eierandel	-11	-15	
0	0	Øvrige	0	0	
342	282	Sum tilleggskapital	283	335	
2.322	2.652	Sum netto ansvarlig kapital	2.705	2.392	
12.790	13.931	Vektet beregningsgrunnlag	14.676	13.929	
14,00 %	15,60 %	Ren kjernekapitaldekning i %	15,15 %	13,40 %	
15,48 %	17,01 %	Kjernekapital	16,50 %	14,77 %	
18,15 %	19,04 %	Totalkapitaldekning	18,43 %	17,17 %	

Kapitaldekning for 2015 er i.h.t. Basel III og 2014 i.h.t. Basel II.

4.2 Kapitalkrav

Minimumskravet til ansvarlig kapital.

<i>Morbank</i>			<i>Konsern</i>	
31.12.14	31.12.15		31.12.15	31.12.14
0	0	Stater og sentralbanker	0	0
92	46	Lokale og regionale myndigheter (herunder kommuner)	46	92
1.136	861	Institusjoner	396	963
2.787	3.289	Foretak	3.289	2.787
1.728	1.625	Massemarkedsengasjementer	1.645	1.773
5.415	5.996	Engasjementer med pant i eiendom	7.541	6.954
149	78	Forfalte engasjementer	78	149
160	535	Obligasjoner med fortrinnsrett	150	134
0	0	Andeler i verdipapirfond	0	0
414	530	Øvrige engasjementer	484	138
11.881	12.959	Beregningsgrunnlag kredittrisiko	13.628	12.990
909	968	Beregningsgrunnlag operasjonell risiko	1.045	938
0	4	Fradrag i beregningsgrunnlaget	4	0
12.790	13.931	Totalt beregningsgrunnlag	14.676	13.929

1) Konsernet benytter basismetoden for beregning av krav til ansvarlig kapital som skal dekke operasjonell risiko. Beregningsgrunnlaget er 15 % av gjennomsnitt inntekt de tre siste år, multiplisert med 12,5.

Inntekten som tas med i beregningsgrunnlaget er i.h.t. kapitaldekningsforskriftene § 42-1 (3).

5 Risikostyring og kapitalstyring i Helgeland Sparebank

5.1 Generelt om styring og kontroll

Styret er opptatt av å sikre at konsernet har god risikostyring og intern kontroll. Konsernets prinsipper og rammer for intern kontroll og risikostyring er nedfelt i egne styringsdokumenter som gjennomgås av styret:

- Policy eierstyring og selskapsledelse
- Policy risikostyring og intern kontroll
- Retningslinjer og krav til systemer og prosesser

Styringsdokumentene er konsernets interne rammeverk for god styring og kontroll, og policyen gir føringer for konsernets overordnede holdninger til risiko, samtidig som den skal sikre at konsernet har en effektiv og hensiktsmessig prosess for dette. Rammeverket gir retningslinjer for hvordan banken skal integrere kapitalvurderingsprosess med banken sin strategiprosess.

Formålet med ICAAP prosessen er å gi styret grunnlag å vurdere bankens størrelse og sammensetning av ansvarlig kapital sett i forhold til bankens risiko og risikoprofil.

Risikostyringen skal støtte opp under konsernets strategiske mål og utvikling.

Kapitalstyringen skal sikre at Helgeland Sparebank har en god kapitaldekning og en konkurransedyktig avkastning sett i forhold til risikoprofil.

I bankens årlige strategiprosess utarbeides kapitalplan som skal sikre en langsiktig og målrettet kapitalstyring. Femårs prognoser fremskriver den finansielle utviklingen. I tillegg utarbeides det finansielle stresstester som viser en situasjon med alvorlige økonomiske tilbakeslag.

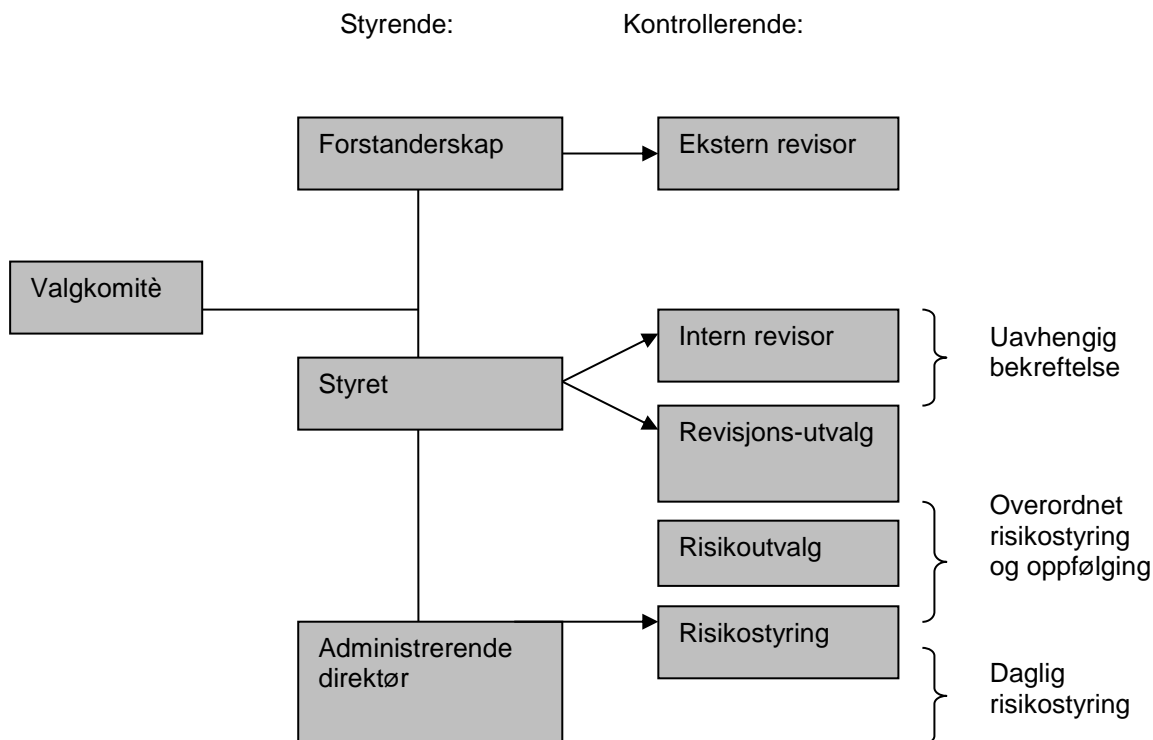
Etterlevelse (Compliance)

Det er konsernets grunnleggende holdning at driften skal innrettes i tråd med gjeldende lover og regler.

Verdipapirhandellov, MiFID-reglene og AFR ordningen, samt generelt økte regulatoriske krav til konsernets virksomhet, er gitt stor oppmerksomhet.

Organisering

Oversikt over styrende og kontrollerende organer i Helgeland Sparebank:

Styret

Styret fastlegger de overordnede rammer, fullmakter og retningslinjer for risikostyringer i banken. Det er styrets ansvar å beslutte og å ta stilling til bankens kapitalplan, risikotoleranse og kapitalbehov.

Styret i Helgeland Sparebank har overordnet ansvar for at:

- Banken har tilfredsstillende kapital ut fra strategisk målbilde og vedtatte forretningsstrategi
- banken har en tilstrekkelig ansvarlig kapital ut fra forsvarlig risikoprofil
- kapitalkrav i lover og forskrifter overholdes, herunder at de tilfredsstillende interne kvalitets- og kontroll krav som følger av BASEL og ICAAP regelverk.

Revisjonsutvalg

Styret har nedsatt revisjonsutvalg som skal være et forberedende og rådgivende arbeidsutvalg for styret i Helgeland Sparebank.

Risikoutvalg

Styret har nedsatt et risikoutvalg som skal være et forberedende og rådgivende arbeidsutvalg for styret i Helgeland Sparebank, med fokus på overordnede styringsdokumenter og rapportering knyttet til risiko og kontroll.

Adm. direktør

Adm. Direktør har det operative ansvaret for bankens overordnede risikostyring, herunder utvikling av effektive målings- og styringssystemer og forsvarlig intern kontroll i.h.t. forskriftskrav.

Intern revisjon

Konsernets internrevisjon utgjør ett årsverk og er direkte underlagt styret. Intern revisor skal vurdere om det er etablert betryggende rutiner på de viktigste områder i banken for å redusere risiko. Intrenrevisor skal også etterprøve at rutiner og retningslinjer etterleves.

Direktør risikostyring

Bankens risikostyringsenhet utgjør fire årsverk. Direktør risikostyring er direkte underlagt adm. direktør og har ansvaret for å overvåke og koordinere den samlede risikostyringen i banken.

Forretningsområdene

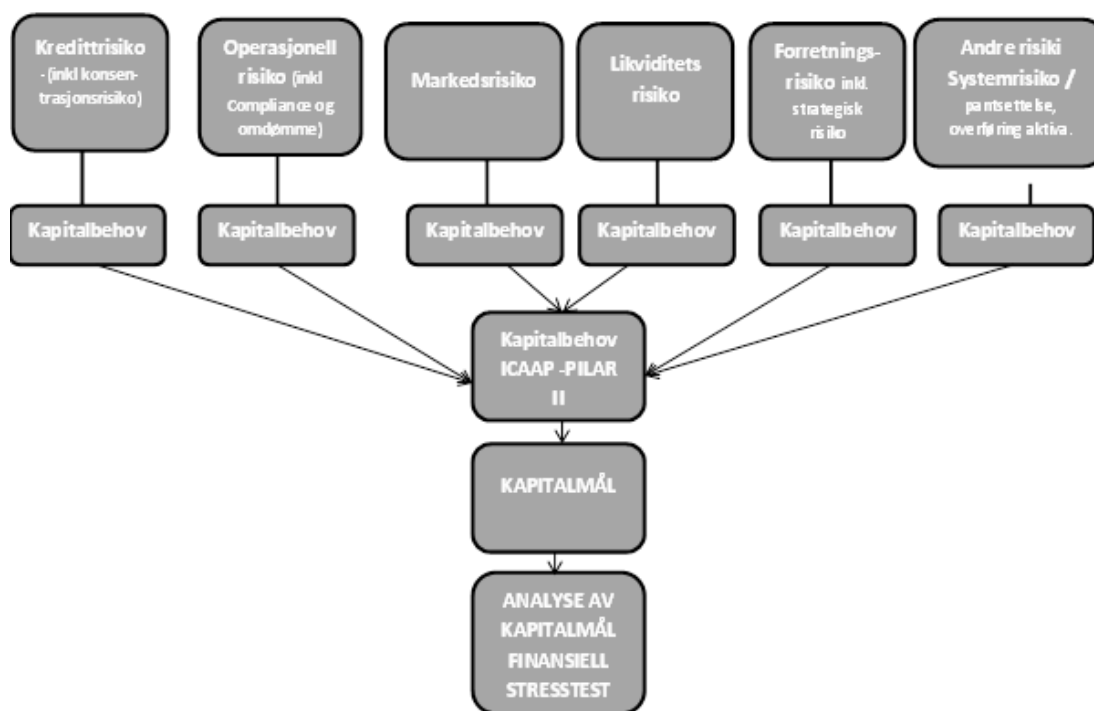
Oppfølging, rapportering og overvåkning: alle lederne i banken er ansvarlig for den daglige risikostyringen innenfor eget ansvarsområde.

Compliance (Etterlevelse)

Banken har klart definert ansvarsområder og arbeidsprosesser som skal sikre:

- at bankens verdi syn og etiske retningslinjer følges
- prosess for å fange opp endringer i lover og forskrifter
- prosess for etterlevelse av lover og forskrifter

5.2 Risikogrupper, vurdering av risikoeksponering og kapitalbehov

Risikotype	Risikokategorier	Beregningsmetode
Kredittrisiko	Motpartsrisiko	Standardmetoden
	Risiko utover Standard	Totalrisikomodell
	Konsentrasjonsrisiko	Store engasjement- egen vurdering
		Geografi – Egne vurderinger/beregninger
		Bransje: HHI* ¹ /egne vurderinger
	Restrisiko	Egne vurderinger / beregninger
Markedsrisiko	Aksjer, renter og valuta	Standardmetoden
	Risiko utover standard	Egne vurderinger / beregninger
	Konsentrasjon, eierrisiko	Egne vurderinger / beregninger
Operasjonell risiko	Ekstern, personell, rutiner	Basismetoden
	Risiko utover Basismetoden	Egne vurderinger / beregninger
	Konsentrasjon	Egne vurderinger / beregninger
Likviditetsrisiko	Finansieringskostnad	Egne vurderinger / beregninger

¹ *Herfindahl-Hirschman Indeks (HHI) er en måte å beskrive konsentrasjonsrisiko. HHI er et tall mellom 0 og 1 der høyere verdi betyr høyere risiko. Benyttes ofte i internasjonale sammenhenger som et kvalitativt mål på konsentrasjon

	Konsentrasjonsrisiko	Egne vurderinger / beregninger
Forretningsmessig risiko	Uventet svikt i inntekt/kostnad	Egne vurderinger
	Konsentrasjonsrisiko	Egne vurderinger / beregninger
Annen risiko-herunder systemrisiko		Egne vurderinger / beregninger

Kredittrisiko blir målt etter samme metode som for minimum kapitaldekning etter standardmetoden, mens operasjonell risiko blir målt etter samme metode som for minimum kapitaldekning etter basismetoden. For kredittrisiko gjøres det vurderinger og beregninger av tilleggsbehov for kapital utover minimums krav til kapitaldekning, på samme måte som for andre risiki under Pilar II beregninger.

6 Styring og kontroll Pilar I

6.1 Kredittrisiko

Definisjon

Kredittrisiko defineres som faren for tap som følge av at kunder eller motparter ikke kan overholde sine forpliktelser

Styring og kontroll

Overordnet strategi inneholder retningslinjer for fordeling mellom person - og bedriftsmarkedet, konsentrasjonsrisiko og geografiske begrensninger. Konsernets kredittrisiko styres gjennom kredittstrategi og kredittpolicy som er utledet fra dette. Kredittstrategien evalueres og fastsettes årlig, og inneholder overordnede retningslinjer for bankens kredittgivning. Det er et bærende prinsipp at ledere og ansatte i den utøvende bankvirksomheten skal styre og måle den risiko som banken utsettes for gjennom den løpende drift og rapportere denne.

De viktigste virkemidlene i utøvelsen av kredittreglementet er:

- Restriktiv kredittgivning i forhold til
 - spesielt definerte bransjer
 - knoppskyting fra egne næringslivskunder
 - overtakelse av næringslivskunder fra andre banker
 - Skjerpet krav til risikodeling gjennom høyere egenkapitalandel
 - Etterlevelse av Finanstilsynets utlånsforskrift med kvartalsvis rapportering til styret
- Styring av virksomheten gjennom bruk av saksgangsystemer og fullmaktsrammer
- Sterk fokus på regelverket knyttet til bruk av kredittfullmakter, herunder spesielt dokumentasjonskrav rundt kundens betjeningsevne, samt beskrivelse av kritiske faktorer i tilknytning til bevilgningen
- Høy kompetanse og lang erfaring hos medarbeidere knyttet til utlånsvirksomheten
- Kredittgivning til enkeltkunder og bransjer vurderes opp mot medarbeidernes samlede kompetanse
- Kreditt gis primært til kunder innenfor bankens geografiske nedslagsfelt med unntak av gode personkunder hvor tilknytning til Helgeland er tilstrekkelig

Konsernet har fastsatt porteføljestyrimål til blant annet konsentrasjonsrisiko: bransje, marked og geografi så vel som store kunder og enkeltkunder. Utviklingen ifht styringsmål rapporteres rutinemessig og har høy fokus i banken.

Kredittrisikoeksponeringen styres og følges opp gjennom regelmessige analyser av låntakeres og potensielle låntakeres evne til å betjene renter og avdrag, samt en vurdering av den sikkerhet som ligger til grunn for lånet. Det er også etablert oppfølging av utvikling på porteføljekvaliteten.

Økonomisk kapital

Ut over kapital avsatt i pilar I for å dekke kredittrisiko, måler banken konsentrasjonsrisiko som følge av store engasjement så vel som for engasjement fordelt på bransjer under Pilar II. Målingene blir gjort i

totalrisikomodellen, nødvendige input data oppdateres pr. beregningstidspunkt. Det gjøres også en vurdering av engasjement fordelt på geografiske områder.

Tabellen nedenfor viser konsernets totalengasjement fordelt på kundegrupper, tabellen viser også samlede engasjementsbeløp med verdifall og nedskrivninger.

Engasjementsbeløp gjelder utlån, garantier og ubenyttet trekkrettigheter til kunder og i noen av tabellene også kredittinstitusjoner.

Brutto utlån og garantier er fordelt på næringer og personmarked

	<i>Konsern</i>					
	31.12.15					
	Brutto utlån	Garantier	Potensiell eksponering	Individuelle nedskr.	Mislighold >3 mnd.	Tapsutsatt ikke misligh.
Kommuner og kommuneforetak	0	0	0	0	0	0
Forsikring og finansielle foretak	5	0	0	0	0	0
Jord- og skogbruk	1.289	2	103	0	7	0
Fiske og havbruk	766	33	305	0	0	0
Industri og bergverk	341	19	71	4	13	0
Bygg, anlegg og kraft	935	134	205	5	12	1
Handel, hotell og restaurant	293	42	105	4	5	0
Transport og tjenesteytende næringer	646	32	20	0	3	0
Eiendomsdrift	3.000	270	263	1	13	2
Bedriftsmarked	7.275	532	1.072	14	53	3
Personmarked	15.266	20	887	5	35	2
Sum	22.541	552	1.959	19	88	5
Herav brutto utlån Helgeland Boligkreditt	4.313					

6.2 Operasjonell risiko

Definisjon

Operasjonell risiko defineres som risikoen som tap som følge av utilstrekkelige eller sviktende interne prosesser, rutiner eller systemer, menneskelige feil, kriminalitet eller eksterne hendelser (omdømme).

Styring og kontroll

Kompetanseutvikling, gode rutiner, god intern kontroll og kvalitetssikring bidrar til styring av den operasjonelle risikoen. Styringsdokumentene og kontrollsystemene er bygget opp for å ivareta effektiv drift, risikokontroll, fornuftige forsiktighetshensyn, korrekt finansiell- og ikke finansiell informasjon, compliance av lover og retningslinjer, og interne retningslinjer og strategier.

Det gjennomføres risikovurdering på alle nivå. Risikovurderingen er dokumentert på overordnet nivå, og gir også oversikt over prosess og nøkkelkontroller i de operative funksjonene. Det er etablert et avviks og oppfølgings system som er integrert med gjennomførte kontroller. Arbeidet med utviklingen av systemer og prosesser i de operative funksjonene har bidratt til økt fokus på kvalitet og effektivitet, så vel som målrettet drift i konsernet. Dette summeres opp i krav om å holde en viss ansvarlig kapital som sikkerhet for framtidig forventede tap, som konsernet kan bli påført som følge av operasjonell risiko.

Banken har ikke egne tall for forventet operasjonelt tap, og i modellberegningen estimeres forventet operasjonelt tap basert på tall fra sammenlignbare banker.

Vurdert ut fra organisasjonens kompetanse, organisering og ansvarsdeling, samt konsernets inntjening og soliditet, mener styret at konsernets samlede risikoeksponering er forsvarlig. Det gjennomføres en egen vurdering av konsentrasjonsrisiko knyttet til operasjonell risiko.

Økonomisk kapital

Konsernet benytter basismetoden for beregning av krav til ansvarlig kapital som skal dekke operasjonell risiko.

7 Styring og kontroll Pilar II

7.1 Metodevalg og beregning av økonomisk kapital

Bankens totalrisikomodelle og anvendelsen av Solvency II² kvantifiseringer gir, ut fra konsernets historiske data og statistikk, grunnlag for beregning av kapitalkrav for tilleggsavsetning utover Pilar I.

7.2 Konsentrasjonsrisiko

Definisjon:

Konsentrasjonsrisiko er definert som risikoen for tap som følge av konsentrasjon om enkeltkunder, geografiske områder, enkelte bransjer, sikkerheter med samme risikoegenskaper.

Styring og kontroll

Se eget avsnitt under kredittrisiko.

Kapitalbehovet beregnet i tilknytning til minimumskravet (Pilar I) legges til grunn.

Beregningsmodell for totalrisiko beregner også kredittrisiko. Ved vurdering av avsetningsbeløpet under Pilar I stresses kredittrisiko ved å vurdere beregningsmodellens avsetningsbeløp for kredittrisiko ved ulike konfidensnivå opp mot avsetningsbeløpet ihht standardmetoden. Inputvariabler i beregningsmodellen er eksponert beløp fordelt på risikoklasser, forventet misligholdssannsynlighet og sannsynlig tap hvis mislighold.

Økonomisk kapital

Ut over kapitalbehovet beregnet under Pilar I vurderes avsetning på store enkeltengasjement. Hvert engasjement vurderes ihht størrelse, risikokategori og sikkerhetsdekning. For å modellere konsentrasjonsrisiko som følge av bransjesammensetning brukes HHI.

Beregningen blir utført i totalrisikomodelle. I tillegg vurderes konsentrasjonsrisiko som følge av geografi og som følge av verdifall i sikkerheter i fast eiendom.

7.3 Likviditetsrisiko

Definisjon:

Likviditetsrisiko defineres som risikoen for at vi ikke er i stand til å møte våre finansielle forpliktelser.

Styring og kontroll

Styret har vedtatt en strategi for likviditetsstyring som angir hensikt, styringsmål og risikotoleranse for styring av likviditetsrisiko. Strategien har som hovedformål å sørge for at konsernet har en forsvarlig likviditetsstyring som bidrar til å sikre konsernets evne til å innfri sine betalingsforpliktelser.

Likviditetsstrategien gjennomgås årlig av styret. Det har vært lagt særlig vekt på likviditetsrisiko og kommende nye regulatoriske krav til likviditetsstyring i banker.

ILAAP³ inngår i bankens ICAAP.

Styret har fokus på at konsernet skal ha en finansstrategi som ivaretar konsernets tilgang til diversifiserte finansieringskilder og langsiktig funding. Styret har vedtatt en finansstrategi som angir hensikt, styringsmål og risikotoleranse for styring av likviditetsrisiko og markedsrisiko. Strategien har som hovedformål å sørge for at konsernet har en forsvarlig likviditetsstyring som bidrar til å sikre konsernets evne til å innfri sine betalingsforpliktelser.

Finansstrategien gjennomgås årlig av styret. Det har vært lagt særlig vekt på likviditetsrisiko og kommende nye regulatoriske krav til likviditetsstyring i banker.

² Jfr dokumentet stresstester for skadeforsikringselskaper- veil. for utfylling av FTs regneark 06.01.2015

³ Internal liquidity adequacy assessment process

Likviditetsrisikoen reduseres gjennom å spre innlånene på ulike markeder, innlånskilder, instrumenter og løpetider. Det er fastsatt overordnet mål for likviditetsrisikotoleranse, herunder minstekrav til konsernets strukturelle likviditet, og minstekrav til "flyt" i et middels stresset scenario.

I den operative styringen av konsernets likviditetsrisiko anvendes i tillegg målkrav for likviditetsindikator 1 (i henhold til retningslinjer fra Finanstilsynet), langsiktig finansieringsgrad, innskuddsdekning og krav til likviditetsbufferkapital. Tilpasningen til Kommende LCR og NSFR krav skjer gradvis, og konsernet skal tilfredsstillende kravene til LCR ihht opptrappingsplanen i Norge.

Innskuddsdekningen er viktig parameter for oppfølging av likviditetsrisiko, det vil si hvor stor andel av brutto utlån til kunder som er dekket ved innskudd fra kunder.

Styret har fastsatt minstekrav til innskuddsdekning og at andel langsiktige innlån i % av samlede innlån skal utgjøre et angitt minimum.

Prosesser i banken for vurdering av likviditetsrisiko.

Den løpende styringen av konsernets likviditetsområde utøves av Direktør Finans, som utøver sine fullmakter innenfor de retningslinjer, rammer og mål som er satt i konsernets finansstrategi og løpende fullmakter gitt fra finansutvalget. Gjennom styrets årlige revisjon av konsernets finansstrategi foretas en grundig vurdering av rammer og mål sett opp mot konsernets likviditetsrisiko.

Det er videre nedsatt et eget finansutvalg som løpende følger likviditetsrisikoutviklingen. Det foretas månedlig rapportering av status innenfor likviditetsrisikoområdet opp mot vedtatte rammer og mål for likviditetsstyringen til bankens styre.

Utover den løpende oppfølgingen av likviditetsrisiko, gjennomføres også en kvartalsvis overordnet vurdering av likviditetsrisiko i bankens ledergruppe, sammen med vurdering av øvrige risikoområder. Likviditetsrisiko vurderes også gjennom bankens årlige interne risikovurderingsprosess, kvartalsvis ved konsernets egen bedømming av nødvendig kapital for å dekke eksisterende risiko. (ICAAP beregninger)

I konsernets ICAAP inngår også vurdering av likviditetsrisiko i 100 % eid datterselskap Helgeland Boligkreditt AS. Boligkredittselskapet leier inn tjenester fra banken, også på finansområdet. Bankens finansutvalg behandler boligkredittselskapets likviditetsutvikling og gjennomgår mnd. rapporter fra HEBO. Det er utarbeidet egen finansstrategi i boligkredittselskapet. Strategi i forhold til refinansiering av innlån i boligkredittselskapet behandles i HEBOs strategistyre møte.

Spesielle forhold som påvirker konsernets risiko.

Helgeland Sparebank har opprettholdt et høyt nivå på langsiktig finansiering.

Konsernet har de siste årene gradvis økt både kvaliteten og nivået på likviditetsbufferne, og har gradvis tilpasset bufferne til kommende nye likviditetsbufferkrav i henhold til Basel III/CRD IV.

Konsernets samlede likviditetsbufferkapital vurderes å være tilfredsstillende.

Helgeland Sparebank har offisiell langsiktig rating fra Moody's. 24. mai 2016 mottok konsernet issuer rating og for øvrig opprettholdelse av tidligere rating:

- Issuer rating: A3
- Deposit rating: A3
- Kortsiktig rating: P-2
- Outlook: Stable

Videre har boligkredittselskapet offisiell rating på Aaa med høy sannsynlighet for tidsriktig innfrielse av sine forpliktelser.

Etableringen av offisiell rating fra Moody's vurderes å styrke konsernets posisjon i innlånsmarkedet i Norge gjennom lavere priser på innlån, spesielt til boligkredittforetaket, samt at tilgangen til finansieringskilder styrkes når CRD IV/Basel III og Solvency II er fullt implementert.

Helgeland sparebank utfører også stresstester for å vurdere hvor lenge banken kan overleve et gitt senario både referert til bankspesifikke kriser og markedsspesifikke kriser. Rammene i bankens finansstrategi gir begrensninger i hvor stor likviditetsrisiko som tillates.

Økonomisk kapital

Totalrisikomodellen er benyttet ved beregning av kapitalbehov. Banken har definert likvidetsrisikoen som økte refinansieringskostnader på bankens innlån. For beregning av kostnad likviditet har vi benyttet erfaringstall fra tidligere perioder med uro i finansmarkedet.

Det gjøres i tillegg en bedømming av konsentrasjonsrisikoen knyttet til likvidetsrisiko.

7.4 Markedsrisiko

Definisjon:

Markedsrisiko deles i 4 områder. Akksepriserisiko, dvs risiko knyttet til verdisingninger knyttet til bankens aksjportefølje. Renterisiko, risiko for tap ved endring i markedsrenten. Kredittspreadrisiko, rente og innlånsportefølje, risiko for tap som følge av endret av avkastningskrav på utsteder. Valutarisiko, risiko for tap som følge av valutatap/posisjoner. Helgeland Sparebank er ikke valutabank, og er heller ikke gjennom andre posisjoner eksponert for valutarisiko.

Styring og kontroll

Styret har vedtatt en markedsrisikostrategi som fastsetter rammer og overordnet mål for konsernets markedsrisikotoleranse, samt rammer for rente-, kredittspread og aksjerisiko. Strategien revideres årlig. Konsernet har ikke aktiv handelsportefølje innenfor renter, aksjer eller valuta.

Renterisikoen styres mot det ønskede nivå gjennom rentebindingen på rentebærende verdipapirer og innlån (sertifikater og obligasjoner), samt ved bruk av rentebytteavtaler (renteswapper) for å redusere renterisiko knyttet til fastrentelån. Styret har fastsatt ramme for konsernets samlede renterisiko, og renterisikoen er vurdert til å være lav.

Banken har en relativt konservativ strategi for plasseringer i rentebærende verdipapirer, hvor hovedformålet er å sikre tilfredsstillende likvidetsreserver for banken

Konsernet har plasseringer i enkelte børsnoterte aksjer, aksjefond og øvrige aksjer. Bankens posisjoner i øvrige aksjer er i hovedsak strategisk motivert gjennom investeringer i aksjer i datterselskaper, produktselskaper og lokale investeringsselskaper. Markedsrisikoen knyttet til disse aksjeinvesteringene anses å være moderat.

Konsernets valutarisiko anses å være meget lav, da konsernet ikke har aktive valutaporteføljer.

Økonomisk kapital

Kapitalbehovet for markedsrisiko er beregnet etter standardmetoden i.h.t. minimumskravet i Pilar I. I tillegg kvantifiseres risiko ved bruk av Finanstilsynets stresstest for Solvency II (aktuelt ark: markedsrisiko) og dette sees opp mot styringsrammer for markedsrisiko i bankens finansstrategi. I tillegg sees det hen til FT rundskriv 12 2016, vedlegg 3 markedsrisiko.

7.5 Forretningsrisiko

Styring og kontroll

Forretningsrisikoen styres gjennom strategiske analyser av bl.a. markedssituasjonen og mulige endringer i rammebetingelser. Helgeland Sparebank har fokus på faktorer som kan påvirke forretningsrisikoen i den overordnede risikovurderingen som er en del av bankens strategi prosess.

Økonomisk kapital

Forretningsrisiko vurderes langs to akser, operasjonell risiko og systemrisiko. Samlet gjøres en vurdering av styring og kontroll system i virksomheten opp mot operasjonell risiko , så vel som samlet risiko ifht systemrisikobuffer.